

Azərbaycanlı alimin okeanın o tayındakı uğurları hər birimizə qürur yaşadır

Alim əməyindən, onun elmin, xalqın, dövlətin inkişafındakı xidmətlərindən çox yazılıb, çox deyilib, lakin nə qədər deyilsə, yazılsa da, azdır. Qələminin mürəkkəbinin şəhid qanına bərabər tutulan elm adamları yaşadıkları dövr, ictimai quruluşdan asılı olmayaraq, həmişə uca tutulublar. 71 ildən artıq bir müddətdə yaşadığımız sovet dönmündə də belə idi. Öz tarixi ənənəsinə sadıq qalan Azərbaycan alimləri təzyiqlərə, təhdidlərə məruz qalsalar da, təkə SSRİ kimi nəhəng bir dövlətin hüddurları çərçivəsində deyil, onun kənarlarında da tanına bilir, dünya elminə töhfələr verirdilər.

lər. Dünya elm tarixinə adını yazan alimlərimizlə haqlı olaraq bu gün də qürur duyuruq. Axi, necə də fəxr etməyəsən?!

Digər elm sahələri kimi, Azərbaycan riyaziyyat elmi də müxtəlif zaman kəsiyində inkişaf mərhələlərindən keçib, bu sahədə də dünya səviyyəsində tanınan alimlər yetişib. Maraqlı burasıdır ki, bu alimlərin çoxu özlerini dünyanın ən mütərəqqi elm mərkəzlərində tanıdı, təsdiqləyə bilmişdilər.

Keçmiş SSRİ Elmlər Akademiyasının V.Steklov adına Riyaziyyat İnstitutu da belə elm mərkəzlərindən biri idi və bu institutda indiyədək 5 azərbaycanlı alim doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. Onlardan biri də Vəli Şahmurovdur. O, 1979-cu ildə elmlər namizədi adına layiq görülmüş, 1987-ci ildə isə V.Steklov adına Riyaziyyat İnstitutunda müdafiə edərək fizika-riyaziyyat elmləri doktoru alimlik dərəcəsi almış, 1987-1994-cü illərdə Bakı Dövlət Universitetində professor vəzifəsində çalışmış, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyində Elm və Təhsil İdarəsinin rəisi vəzifəsində işləmişdir.

Qeyd edək ki, Vəli müəllimin həyat yoldaşı Aida xanım da elm adamıdır. Vaxtilə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutunda (indiki ADPU) dərs deyən Aida Şahmurova da bu mərhələyə çatmaq üçün illərini sərf etmiş, ailə qayğılarını bir, elmi axtarışların, araşdırmaların çətin, ağır yükünü digər bir çiyində daşımış olmuşdu. Ailədə böyüyən uşaqların təlim-tərbiyəsi, təhsili də öz yerində...

Müstəqilliyimizin ilk illərində ölkəni bürüyən hərc-mərclik elmdən də yan keçmədi, elmə, alimə diqqət, qayğı azaldı, işləmək, yeniliklər etmək üçün imkanlar məhdudlaşdırıldı, meydan daraldı. Digər tərəfdən, xarici dövlətlərlə sərhədlər açıldı, gediş-gəliş çoxaldı. Azərbaycanlı alimlər üçün hə-

min xarici ölkələrdə işləmək şansı yaranırdı. Müasirləri arasında öz sahəsinin güclü alimlərindən biri olan professor Vəli Şahmurov da ailəsi ilə birgə qardaş Türkiyəyə köçməli oldu. O zaman ailənin sevimli övladı Rüşad öz uşaqlıq çağını yaşayırdı.

1994-cü ildən Türkiyənin ayrı-ayrı ali təhsil müəssisələrində çalışan V.Şahmurov 2007-ci ildən etibarən Okan Universitetində pedaqoji və elmi fəaliyyətini davam etdirir. O, 10-dan artıq layihənin, 6 kitabın, 200-dən çox elmi məqalənin müəllifi, ABŞ-da nəşr olunan "Boundary Value Problems" və "Mathematics and statistics" SCİ (A-kateqoriyalı) jurnallarının redaktorudur. Soydaşımız 2012-ci ildə qardaş Türkiyədə "İlin elm adamı" seçilib.

Ailə Türkiyəyə köçdükdən sonra Aida xanım da öz peşəsindən ayrılmaı. Yeni mühitə alışmaq, ailənin düzənini olduğu kimi saxlamaq lazım idi. O, bunun öhdəsindən bacarıqla gəldi. 1999-cu ildən etibarən Türkiyənin Trakya və İstanbul universitetlərində işləməyə başlayan Aida Şahmurova hazırda Okan Universitetinin Sağlq Bilimləri fakültəsinin professorudur. Dəyərli bir ailə xanımı, ana kimi, o həm də Türkiyədə Azərbaycanı istər elm sahəsində, istərsə də cəmiyyətdə yüksək səviyyədə təmsil edir.

Rüşad Vəli oğlu Şahmurov 1984-cü il dekabrın 8-də Bakı şəhərində anadan olub, 7-ci sinfə qədər Bakıdakı 190 sayılı məktəbdə təhsil alıb. Uşaqlıqdan şahmata böyük maraq göstərən Rüşadı valideynləri Bakıda Əliyərbəyov küçəsində yerləşən şahmat məktəbinə də qoymuşdular. O, burada bu idman növünün sirlərini

öyrənir, yaşlıları arasında keçirilən yarışlarda iştirak edir, uğurlar qazanırdı. Çoxları onun şahmatçı olacağına ümid edirdi, lakin taleyin öz yazısı var. O, səni daha çox gərəklili ola biləcəyini səmtə, sahəyə çəkib aparır həmişə. Rüşadın da taleyinə atasının yolunu davam etdirmək yazılmışdı...

Türkiyədə gələcəyin riyaziyyatçısı ilk öncə Antalya şəhərində orta təhsilini davam etdirir. Az sonra İstanbul şəhərindəki Küçükçekmece Anadolu Liseyinin məzunu olur. Atası Vəli müəllim kimi, pedaqoji fəaliyyətə erkən yaşlarında başlayır, əvvəlcə Sultan Mehmet məktəbində şahmat dərsləri deyir. Onun dərs verdiyi, hazırladığı şagirdlər arasında Edirne birincisi və Türkiyə üçüncüsü olanlar da var.

Rüşad təhsilini məqsədyönlü şəkildə davam etdirirdi. Belə ki, İstanbul məşhur universitetlərindən biri olan Boğaziçi Universitetinin riyaziyyat fakültəsində təhsilini başa vurduqdan sonra 2009-2014-cü illərdə Amerika Birləşmiş Ştatlarının Alabama ştatındakı Alabama Universitetində magistratura və doktorluq bölümünü müvəffəqiyyətlə bitirir və elmlər doktoru elmi dərəcəsinə alır. Bir çox elmi işlərin müəllifi olan Rüşad Şahmurov hazırda Amerikanın Alabama və Gorgia ştatlarında biznes sahəsində də fəaliyyət göstərir. Onun "İphone Klinik" şirkəti bu markadan olan telefonların təmiri və satışı ilə məşğul olur. Şirkətin mağazalar şəbəkəsində 20-dək insan çalışır. Gənc alimin məhz bu sahə üzrə biznes fəaliyyəti ilə məşğul olması da təsadüfi deyil, çünki onun doktorluq işinin mövzusu da bu sahəyə yaxın idi və şirkəti də buna uyğun qurmuşdu. Hazırda Rüşad özünün mağazalar şəbəkəsini genişləndirmək istiqamətində çalışır, o, Amerikanın müxtəlif şəhərlərində "İphone Klinik" telefon şirkətinin filiallarını açmaq niyyətindədir.

Hər bir uğurun əsasında istedadla yanaşı, zəhmət də dayanır: yuxusuz gecələr, elmi axtarışlar, araşdırmalar... Rüşad son illər "Xərçəng xəstəliyinin dinamikası" mövzusu üzərində araşdırmalar aparmaqdadır. Dünyanı bürüyən bu sağalmaz, dəhşətli xəstəliyin əsas yaranma səbəbləri, onun müayinə və müalicəsi istiqamətində indiyədək aparılan tədqiqatları, elmi nəticələri təhlil edir, araşdırır, mövzuyla əlaqədar elmi jurnallarda məqalələrlə çıxış edir, fikir bildirir. Elmi fəaliyyətinin digər bir istiqamətini fəlsəfəyə yönəldib, İslam fəlsəfəsi ilə məşğul olur. Dünya fəlsəfə tarixində İslam fəlsəfəsinin yeri, çəkisi, bu fəlsəfənin tanınmış nümayəndələrinin dünyagörüşləri, əsərləri alimin maraq dairəsindədir.

İşi nə qədər çox olsa da, şahmat-

dan da ayrılmır, boş vaxtlarında professionallarla şahmat oynamağı bir növ özünün həyat tərzinə çevirib. Ailəlidir, iki övlad atasıdır. Həyat onları hansı səmtə aparacaq, gələcəkdə hansı peşəni seçəcəklər? İndidən bunları söyləmək çətindir, ancaq Rüşad isə atasının yolunu uğurla davam etdirməkdədir.

Okeanın o tayında Azərbaycan riyaziyyat məktəbinin ənənələrini yaşadan alim soydaşımızın qısa tərcümeyi-halı ilə tanış olarkən istər-istəməz fərəh hissi duyursan. Yad, qərib ölkədə elm sahəsində bu qədər irəli getmək insandan böyük istedad və cəsarət tələb edir. Təbii ki, məqsədin dalınca getmək, ona çatmaq üçün arxalanacağı bir dayaq nöqtəsi də olmalıdır. Əminəm ki, atası Vəli müəllimin dəyərli həyat yolu ona təkə nümunə, örnək olmayıb, həm də öz yolunu seçməkdə elmin enişli-yoxuşlu yollarında öz çıxırını açmağa, öz izini qoymağa yardımçı olub. Bax, burada deyiblər ki, "ot kökü üstə bitər". Əslində, otun kökü üstündə bitməsi, təbii, bioloji prosesdir və sözün həqiqi mənasında da, belədir, ancaq müdrikimiz bu ifadəni həm də məcazi mənada işlədiblər. Yaxşı bir ailədən ləyaqətli bir övlad görəndə istər-istəməz bu deyim yada düşür.

Elə peşələr var ki, nəsil-dən-nəslə ötürülür və həmin nəsil bu peşənin adı ilə tanınır: dəmirçilik, duluculuq, nalbəndlik, həkimlik, müəllimlik və s... Ziyalıları, alimləri ilə tanınan nəsil-lər sələflər yetişdirməklə elimizin, mədəniyyətimizin inkişafına, tərəqqisinə öz töhfələrini veriblər həmişə. Şahmurovlar nəslə də eləcə. Oğul Şahmurov vaxtilə ata Şahmurovla necə qürur duyub, ona güvənirdisə, ata Şahmurov da indi oğlunun uğurlarına sevinir, onunla haqlı olaraq öyünür.

Təbiətinə görə sadə, təvazökar insandır. Bu səbəbdən qəzetdə haqqında yazılmasına da çətinliklə razı olmuşdu. Ancaq düşünürük ki, 35 yaşlı bir gəncin elm aləmindəki uğurlarından Azərbaycan cəmiyyəti də xəbərdar olmalı, onu tanımalıdır.

Dünyada hər şey, o cümlədən elmi nəzəriyyələr, fəlsəfi baxışlar, hətta riyazi qanunlar, formullar belə hərəkətdədir, zaman keçdikcə dəyişməkdə, biri digərini əvəz etməkdədir. Bu mənada elm də yeni kəşflər, ixtiralar gözləyir. Elmdə dünyanı heyrətə gətirmək, onu mat qoymaq isə hər alimin qismətinə, bəxtinə yazılmır. Kim bilir, bəlkə də Rüşada nəsib etdi Tanrı. Doğrudur, bu oyun deyil, ancaq şahmatda çoxlarını mat edirsə, niyə də olmasın?!

Zümrüd QURBANQIZI,
"Respublika".